

Kulturmiljöprogram

Del 4.2 Barkeryds socken

Inledning

Denna del av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram redovisar bevarandevärda objekt inom Barkeryds socken.

Läsanvisning

Hela kulturmiljöprogrammet

I den fullständiga versionen av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram finns bakgrunden till kulturmiljöprogrammet, fördjupad beskrivning av kulturmiljön och redovisning av samtliga bevarandevärda objekt inom kommunen.

Karta

De olika objektens lokalisering får man fram genom kartfunktionen på kommunens hemsida. Där går det hitta alla kommunens objekt i kartform och det går även att söka på fastighetsbeteckning och adress.

Klassning

Följande klasser används i kulturmiljöprogrammet:

Klass 1, byggnadsminne (KML 3 kap) / Kyrkliga kulturminnen (KML 4 kap)

Graderingen avser byggnader som förklarats vara byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (kap 3-4). Klassificeringen avser befintliga byggnadsminnen.

Klass 2, Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Graderingen avser särskilt värdefull bebyggelse, sådana byggnader får inte fysiskt förvanskas vid förändring av eller i anslutning till byggnaden. Byggnaden bör skyddas genom q-bestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 3, särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)

Byggnaden har ett visst värde i fråga om till exempel utformning. Värdebärande element i byggnaden bör hanteras på ett varsamt sätt vid förändringar av eller i anslutning till byggnaden. Bör skyddas genom varsamhetsbestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 4, allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)

Graderingen motsvarar det generella krav på hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden som gäller för alla byggnader.

Klass 5, avskrivs

Byggnaden har inte kulturhistoriska värden som behöver beaktas i plan- och bygglovsprocessen. Objekt i klass 5 finns inte upptagna i kulturmiljöprogrammet.

Klassningen är framtagen av Länsstyrelsen i Jönköpings län och är baserad på Plan- och bygglagens (PBL) hänsyns- och skyddsbestämmelser samt byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (KML). Klassningen skiljer sig från den klassning som använts i kommunens tidigare kulturmiljöprogram "Värdefulla byggnader och miljöer" (2007) och därför har ny bedömning gjorts vid framtagande av detta program.

200 Område Barkeryd sockencentrum

Barkeryd 1, Barkeryd södra skattegården 1, Barkeryd 3, Barkeryd församlingshem 1, Barkeryd 4, Barkeryd kyrka 1, Barkeryd 2, Barkeryd prästgård 2, 1, Barkeryd norra skattegård 1, Sjöeryd 1, 2, 3, Bästhult 5, 6, fastighet Barkeryd 1:4, 1:5, 2:1, 2:3, 2:5, 2:6, 2:7, 2:8, 2:11, Församlingslokalen, f d skolan på 2:5. L. Prästgården 2:12, F d ålderdomshemmet på 2:8. F d lärarbostaden på 2:6.2:12, 2:13,2:14, GA:1, 2, Sjöeryd 1:5. Bästhult 1:3.

Klass: 1 - Kyrkliga kulturminnen (KML 3, 4 kap)

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17),

Sockencentrum i öppet odlingslandskap nordost om Barkerydssjön med kyrka (1846), prästgård (1862), före detta skola (1927), före detta ålderdomshem (1928) samt två bostadshus byggda omkring 1900, det ena bostadshuset är den före detta lärarbostaden. Fornlämningarna utgörs dels av en hög och dels av en rest av ett gravfält, med två högar och tre runda stensättningar. Vid västra kyrkogårdsmuren står en sten med ett S:t Georgskors, där namnet Estrid finns inristat med runskrift. Vid vägen mot hembygdsgården ligger en rund stensättning.

Kyrkan uppfördes 1844-46 på uppmaning av den dåvarande biskopen Esaias Tegnér vid en sockenstämma 1837. Den första gudstjänsten hölls den 20 december 1846 och kyrkan invigdes 1847. Kyrkan är i nyklassicistisk stil, en så kallad Tegnérlada, med rosaputsad fasad och absid samt plåttäckt sadeltak. Västtornet har kvadratisk grundplan med en kvadratisk

lanternin i plåt. Interiören är en av få i Småland som bevarats ursprunglig, vad gäller denna kyrkotyp. Kyrkorgeln installerades 1873. Omfattande restaurering av kyrkan genomfördes 1996. Enligt barkerydsprästen Johan Fovelin, som verkade i slutet av 1700-talet, byggdes en kyrka omkring 1174. Denna ska ha stått till 1350-talet, då en ny stenkyrka uppfördes. Den nya kyrkan tillbyggdes 1738 åt norr med en trädel. Från de äldre kyrkorna härstammar den medeltida dopfunten, sakristians järndörr, ett par ljuskronor, två kistor samt golvuret från 1787. Under 1907 förändrades interiören en hel del, bland annat så fick det tidigare helt vitmålade kyrkorummet en ny färgsättning som innefattade rik dekorerings på absidtak och triumfbågen. 1925 skedde en renovering där fasaderna reparerades och ommålades. Mest troligt i samband med denna förändring byttes spåntaket mot plåttak. 1964 ommålades fasaderna åter igen. Kyrkan var vid den tiden gulvit och fick då den rosa färg den har idag. Prästgården från 1862 har timmerstomme klädd med gulmålade fasspontpanel och rött tegeltak.

Öster om och i anslutning till kyrkbyn ligger Norra Skattegården med boningshus och flyglar från omkring 1850. Byggnaderna är rödfärgade med tegeltak, liksom ekonomibyggnaderna från omkring 1900. I områdets södra del ligger Södra skattegården med boningshus (ca 1860), en dubbelbod och en ladugård, samtliga rödfärgade.

Området omfattar hela Barkerydssjön, vilken är en viktig häckningsplats för många fågelarter. Sjön har höjts något och våtmarken restaurerats. Här finns fågeltorn, strövstigar och rastplats tillkomna på initiativ från Nässjös ornitologiska förening och Friluftsförbundet.

Karaktärsdrag – Kyrkan

- Byggnadens volym och nyklassicistiska stil
- Runda absiden och det kraftiga tornet med lanternin
- Rundbågiga muröppningarna och kopplade pilastrarna
- Den bevarade nyklassicistiska interiören

Ändringar av kyrkobyggnaden kan kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Karaktärsdrag – Församlingshemmet

- Byggnadens volym
- Den markerade frontespisen
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Mansardtaket med tvåkupiga takpannor
- Stentrappan
- Två- och fyrluftsfönstren i trä och deras symmetriska placering
- Den insjunkna entrén med halvrunta fönster ovanför

Karaktärsdrag – Prästgården

- Prästgårdens volym
- Frontespisen
- Liggande och stående fasspontpanel
- Sadeltaket belagt med enkupiga tegelpannor

Karaktärsdrag – F d ålderdomshemmet

- Byggnadens volym
- Den höga frontespisen
- De befintliga fönsteröppningarna
- Mansardtaket belagt med röda tegelpannor
- Verandans höga sockel

Karaktärsdrag – Norra Skattegården

- Byggnadernas volym och placering i relation till varandra
- Röda locklistpanelerna och vita detaljerna
- Huvudbyggnadens frontespiser
- Röda tegeltaken

Karaktärsdrag – Södra Skattegården

- Byggnadernas volym
- Röda locklistpanel med vita detaljer
- Sadeltaket med röda tegelpannor
- Träverandan
- Lunettfönstren och runda fönstret med tät spröjs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kyrkan är ett exempel av en nyklassicistisk sockenkyrka. Området är ett exempel på ett någorlunda välbevarat sockencentrum vars historia sträcker sig från 1100-talet och fram till 1900-talet.

205 Område Ekefall

Ekefall 1, 3, 4, 5 fastighet Ekefall 1:4, 1:7, 1:8, 1:10

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadshus på 1:10.

En samling hus, placerade på rad i ett kuperat odlingslandskap. Storskifteskartan från 1807 visar två gårdar i byn. Trots att ytterligare gårdar tillkommit sedan dess, har radbyn bevarat sitt utseende. Bostadshusen nordväst om bygatan är uppförda omkring 1819, 1890 och 1920 i 1½ våning med fasader vanligtvis av locklistpanel och taktegel. Äldsta bostadshuset på 1:10 är av parstugetyp, uppfört under tidigt 1800-tal. Det har restaurerats varsamt de senaste åren, både interiört och exteriört, och är i mycket gott skick. Ladugårdarna sydost om bygatan är från omkring 1900 och har fasader av rödfärgade brädor och plåttak. Det nordligaste bostadshuset har verandapåbyggnad med rik snickeridekor i grönt och vitt. De två byggnaderna längst i väster utgörs av en timrad bod och en enkelstuga.

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:10

- Radbyns utseende med mangårdsbyggnaderna separerade från ladugårdsbyggnaderna
- Byggnadens volym i två våningar
- Sadeltaket belagt med tegel
- Rödmålade locklistpanelen med vita detaljer
- Originalfönstren med spröjs i trä
- Interiörens kakelugnar, spisar, innertak i träplank och tapeter med mera
- Ladugårdarnas faluröda locklistpaneler

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:8

- Byggnadens volym med frontespis
- Tegeltaket
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Fönstrens placering

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:4

- Byggnadens volym
- Röda locklistpanelen med vita detaljer
- Brutna mansardtaket belagt med tegelpannor
- Fönstren med spröjs och placering

Karaktärsdrag – Bostadshus på 1:7

- Byggnadens volym med frontespis
- Locklistpanelen
- Öppna verandan och balkongen med viss dekoration

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Ekefall är ett exempel på en radby som trots flertalet moderniseringar och förändringar behållit en relativt intakt struktur. Ekefall 1:10 äger särskilda värden, i och med dess ålder och välbevarade tillstånd.

Fredriksdals samhälle

1882 drogs järnvägslinjen mellan Hok och Nässjö över byarna Spånarps och Sjöafalls ägor för att fullborda linjen Halmstad-Nässjö, invigd i december samma år. Stationshuset Fredriksdal med tillhörande godsmagasin uppfördes dock inte förrän 1897, troligen, av namnet att döma, med ägaren till Fredriksdal som tillskyndare och finansiär. Under första halvan av 1900-talet fanns 5-6 möbelindustrier i samhället. En av dess var Nässjö butiksinredningar som fortfarande finns kvar. Mellan 1939 och 1960 fanns också två hönserier.

206 Fredriksdals kyrka

Samhällsvägen 25, fastighet Sjöafall 1:117

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Kyrkan ritades av arkitekt Anders Berglund, Värnamo, och invigdes 1 september 1957 av biskop Elis Malmeström. Fredriksdals kyrka, som ligger i Nässjö pastorat inom Barkeryds-Forsserums församling, brukar benämnas Smålands första småkyrka. Kyrkan är sammanbyggd med församlingshemmet och området inramas av en låg mur med ett fyrkantigt klocktorn i sydöstra hörnet.

Kyrkan är uppförd i lättbetong och murtegel, och är utvändigt spritputsad. Taken är täckta med glaserade takpannor. Invändigt är korväggen klädd i rött, sandat fasadtegel, medan långväggarna är vita. Korets trappsteg, socklar och altare är tillverkade i vit marmor. Kormålningen, inspirerad av Johannes uppenbarelse, är gjord av Kaj Järpemark 1982. Silversmeden Anders Södergren från Nässjö har tillverkat nattvardssilvret och Orrefors har tillverkat dopskålen i kristall.

Karaktärsdrag

- Byggnadskropparnas volym och sammansättning
- De vita spritputsade fasaderna och kringlöpande muren
- De svarta sadeltaken
- Den djupa dörrsmygen på sydsidan
- Korets höga fönster i norr
- Klocktornet i murens sydvästra hörn
- Interiörens fasadtegel och korets vita marmor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kyrkan ligger mitt i samhället och blir därför en viktig del av den lokala omgivningen. Arkitektoniskt visar kyrkan upp en mycket förenklad stil.

207 Kvarnbostaden i Sjöafall

Sjöafallsvägen 7, fastighet Sjöafall 2:3

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Före detta kvarnbostad i 1½ våning på hög stenfot med faluröd locklistpanel och tegeltak. Byggnaden är belägen vid ett fall i Fredriksdalsån, där det förekommer grundrester av en kvarn och en fabriksbyggnad. Det har på byggnaden tillkommit ett takfönster.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym och symmetriska fasad med utskjutande farstu
- Tvåluftsfönstren samt övervåningens mindre fönster
- Det tegelbelagda taket
- Husets stengrund
- Byggnadens läge vid fallet i ån

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett mindre välbevarat exempel på en tidigare kvarnbostad. Den har förändrats i vissa avseenden men är ändå representativ för samhällets lokalhistoria.

Ängs samhälle

Då Södra stambanan mot Jönköping-Falköping drogs genom Äng 1864, bestod byn av fem gårdar. I och med att Träslöjdsfabriken startade på 1910-talet och Sunds glasbruk flyttade till Äng 1914 började samhällsbygget att ta fart. Äng fick en hållplats 1900 och sitt nuvarande stationshus 1918. Hållplatsen anlades för att ge service åt gästerna som skulle besöka Sunds pensionat och via stationen distribuerades posten till Järsnäs.

Vid nuvarande Falkvägen ligger de för bruket uppförda arbetarkasernerna och tjänstemannabostäderna. I det som idag är en- och tvåfamiljshus bodde upp till sex familjer. Glasbruket, som låg ungefär där Söderbergs möbler ligger idag, såldes 1928 till Surte glasbruk som lade ner verksamheten. I början av 1940-talet köptes tomten av trähandlare Oscar Johansson som flyttade sitt sågverk dit och drev det fram till det brann ner i början av 1960-talet. Maskincentralen gjorde sin ägare Oskar Danielsson förmögen och denne bekostade byggandet av missionshuset. Firman upphörde emellertid på 1930-talet i träslöjdsfabrikens lokaler. Andra företag inom träindustrin som startade under 1940-talet var Möbler & Träslöjd och Oscarssons.

208 Stationshuset i Äng

Fågelvägen 44, fastighet Äng 1:198

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13) Skyddsbestämmelse Q₁, q₁, f₁ och a₁

Stationshuset uppfördes 1918 efter ritning av SJ:s arkitekt Folke Zettervall. Huset är byggt efter typritning för ”det utvecklingsbara stationshuset” och sammanbyggt med ställverk och godsmagasin. På Inlandsbanan förekommer typen också, men där är stationshusen sammanbyggda endast med godsmagasinen. Omedelbart öster om stationen ligger avträdet, med en liten ventilationshuv på taket. Byggnaderna har, efter en renovering som genomfördes 1993, rödfärgad locklistpanel, vita knutar och fönsteromfattningar samt rött taktegel. Byggnaden har i många år stått och förfallit vilket syns på dess nuvarande skick.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med de sammanbyggda huskropparna
- Byggnadens spröjsade träfönster, röda panel och vita knutar
- Taket med olika utformningar samt det röda taktegel
- Den fasta interiören

Kultuhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Stationshuset i Äng är byggt av SJ:s arkitekt Folke Zettervall efter en typritning, men skiljer sig från liknande byggnader genom dess sammanbyggnad med ställverk och godsmagasin. Trots husets förfall och de senare renoveringarna, är det en symbol för Ängs samhälle.

209 Affärshus i Äng

Tärnvägen 4 fastighet Äng 1:64

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Före detta bostads- och affärshus uppfört 1928 för spannmålshandlare Gustaf Carlsson. De två våningarna är försedda med grå spritputs, och huset har rött tegeltak med små lunettformade takkupor. Vid spårområdet finns ett gammalt spannmålmagasin som tillhörde firman.

Karaktärsdrag

- Husets volym i två våningar med avkapat hörn
- De många dörrarna med sina respektive trappor
- Fönstren av trä ofta av tvåluftstyp med övre spröjsning
- Sadeltaket med tegelpannor, de lunettformade takkuporna och tegelskorstenarna
- Fasadens spritputs med vita slätputsade dörr- och fönsteromfattningar, samt fasadens text
- Källarnedgången samt källarfönstren
- Balkongen ovanför den norra ingången

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett bevarat exempel på ett kombinerat bostads- och affärshus från det tidiga 1900-talets Äng.

210 Disponentvillan i Äng

Äng Fridhäll 1, fastighet Äng 1:12

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Bostadshus uppfört 1915 av disponent Danielsson vid Träslöjdsfabriken. Huset är i två våningar, reveterat i gult med vit stuckatur kring fönstren. Burspråken i bottenvåningen är krönta av altaner med järnbalustrader vid frontespiser och gavlar. Huset har mansardtak med takkupor och är täckt med takpannor. Byggnaden har sedan slutet av 1980-talet restaurerats pietetsfullt. I husets kök finns originalspisen bevarad, likaså bakugnen i källaren samt flertalet kakelugnar i original. På verandan finns flera målningar av A Håkansson – samma konstnär som målat i Kramsäng 1:10 – daterade år 1917. Dessa har senare restaurerats av hans sondotter Anne Håkansson.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym i två våningar med revetering och putsdetaljer
- Fönstren av trä i vanligen två- eller treluftstyp med spröjsning och dekorativ puts runtom
- Mansardtaket med takkupor och röda takpannor
- Järnbalustraderna ovanpå burspråken
- Stensockeln
- De interiöra originaldetaljerna, som väggmålningarna, spisen, bakugnen samt kakelugnarerna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Disponentvillan i Äng är en relativt välbevarad byggnad från den tid då Äng var en blomstrande bruksort.

211 Bästhults gård

Bästhult 5A-B, fastighet Bästhult 1:3

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Vid den gamla vägen mellan Nässjö och Jönköping ligger en gårdsanläggning med bostadshus uppfört 1910 i 1½ våning. Huset är vinkelbyggt med ett fyrkantigt torn i två våningar, och krönt av en lanternin. Entrépartiet är markerat och har en öppen veranda med snickerier. Huset är tidstypiskt med sina oregelbundna former med språng, takkupor och snickeridetaljer. Strax intill ligger en flygelbyggnad från 1915, vilken precis som huvudbyggnaden har gulmålade träpanel och rött tegeltak. Ladugården är uppförd 1954 och är rödfärgad med eternittak.

Karaktärsdrag

- Byggnadens vinkelbyggda volym och det fyrkantiga tornet med lanternin
- Det markerade entrépartiet med verandans snickarglädje samt trappan
- Den gulmålade liggande och stående panelen med vita detaljer
- Fönstrens lägen
- Takets språng och takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett bevarat exempel på en finare gård från början av 1900-talet.

212 Kulebo

Kulebo 3, 4, fastighet Kulebo 1:4

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Manbyggnaden.

Kulebo är en liten radby belägen i ett öppet odlingslandskap. Mangårdsbyggnaden, som är byns äldsta byggnad, är en äldre tvillingstuga från slutet av 1700-talet. Den är uppförd i två våningar med rödfärgad locklistpanel och tegeltak med två skorstenar. Gården ägdes på 1800-talet av Carl Jonsson, nämndeman och lantbrukare. Hans son gifte sig med dottern till ägarna av dåvarande Åkersgården i Nässjö, vilket gjorde att familjen blev rikare och gården större. På 1840-talet genomgick mangårdsbyggnaden – som då var generationsboende med varsin generation i de båda delarna – en större renovering, då även fönstren troligtvis byttes ut. Jonsson lät även under sin levnadstid 1849–1930 tillverka flertalet möbler och föremål, märkta med hans emblem. Dessa finns än idag kvar i huset.

Efter laga skifte 1892 skedde stora förändringar på gården, fortfarande i Carl Jonssons regi. 1897 byggdes ladugården, vilken har röd locklistpanel och plåttak. Året därpå byggdes en matkällare i sten, liggtimmerpanel och stående panel med spetsavslut samt tegeltak. 1899 uppfördes en uthuslänga med dass och vedbod. Dessa har både tegelpannor och cementtegel på taken, vilket var vanligt i trakten. Flygelbyggnaden, som inrymt drängstuga, uppfördes i 1½ våning 1905 och fick 1945 ett något säreget utseende. Den förlängdes bakåt på nedervåningen och taket drogs ner. Den ursprungliga symmetrin försvann därmed. Flygelbyggnaden har röd locklistpanel och betongtegeltak. 1930 dog Carl Jonsson, och ännu en större renovering av mangårdsbyggnaden inleddes. Tvillingstugan, som visserligen haft vissa passagemöjligheter sinsemellan, slogs ihop till en enhet. Farstukvisten tillkom, och stora interiöra renoveringar genomfördes. I huset finns bland annat kök, golvmattor och tapeter från denna tid. 1945 revs den gamla smedjan som stått på gärdet bakom huset. En ny byggnad uppfördes i samma veva alldeles intill husets baksida, med hönsbarn och snickarbod. Smedjeverksamheten fick istället flytta in i denna. De nuvarande ägarna köpte huset 2007 och har försiktigt restaurerat delar av det.

Karaktärsdrag

- Byggnadernas volymer samt placering i gårdsmiljön
- Byggnadernas rödfärgade paneler av olika typer
- Fönstren av trä från 1800- och tidigt 1900-tal med spröjs och munblåst glas
- Mangårdsbyggnadens naturstenssockel, flygelbyggnadens kilstenssockel, matkällarens stenfasad
- Byggnadernas äldre tegeltak
- Mangårdsbyggnadens bevarade interiörer med kakelugnar, tapeter m.m.

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kulebo är ett mycket välbevarat exempel på en större tvillingstuga från sent 1700-tal med tillhörande byggnader. De olika tidsskikten är bevarade på olika platser runt om i huset. Familjen Jonssons historia finns bevarad i huset än idag vilket gör byggnaden intressant även från ett person- och samhällshistoriskt perspektiv.

Smedjan.

214 Kyrkans ungdomsgård i Långåsa

Långåsa ungdomsgård 1, fastighet Långåsa 2:14
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

En ensamliggande ungdomsgård på en höjd. Stugan, ursprungligen från omkring 1760, flyttades 1939 från Stora Björnholmen. Det är en timrad dubbelkammarsstuga i en våning, med faluröd locklistpanel och enkupigt rött taktegel. På platsen finns även två äldre bodbyggnader och en spånklädd klockstapel. Utsikten åt öster är storslagen och under goda förhållanden ser man ända till Nässjö.

Karaktärsdrag dubbelkammarsstuga

- Byggnadens volym och dubbelkammarsstugetyg
- Den faluröda locklistpanelen och det enkupiga takteglet
- De småspröjsade fönstren

Karaktärsdrag klockstapel

- Klockstapelns volym
- Spåntak
- Spånklädda stapelben

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en dubbelkammarsstuga från 1700-talet, relativt bevarad trots flytten till nuvarande plats.

Klockstapeln.

215 Mosshemmet

Rödja Mosshemmet 1, fastighet Barkeryds-Rödja 1:36
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Mossen.

Enligt beläget torp av obestämbad ålder i skogsmark. I husförhörslängder från 1700-talet kallas torpet för Mossen. Bostadshuset är en ålderdomlig envåningsenkelstuga. Det pågår en restaurering av byggnaden, därav dess nuvarande utseende. Huset är knuttimrat och har tidigare varit täckt med stående faluröd locklistpanel, sågad direkt ur stocken så att brädornas bredd har varierat och knutarna var försedda med knutlådor. Det har tidigare varit en äldre utbyggnad utmed långsidan på byggnadens baksida. Till torpet hör en timrad vedbod, dass samt en byggnad som flyttades till platsen från Långåsa på 1870-talet av skomakare Johan Dorff. Denna inrymde tidigare Dorffs verkstad.

Karaktärsdrag

- Byggnadernas volym
- Byggnadens knuttimmerstomme
- Fönstren i trä med spröjs och dörrarnas placering och storlek

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gården visar en äldre miljö med bebyggelse vars byggnadsbestånd har små volymer. Torpet är ett exempel på en enkelstuga som har fått bevara sin byggnadsvolym.

216 Tvillingstugan i Hallhult

Hallhult 4, 1, fastighet Hallhult 1:13, 1:14

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Före detta bostadshus, så kallad tvillingstuga från omkring 1840 i två våningar. Den norra delen av stugan, som ligger på Hallhult 1:13, har renoverats och har en relativt ny grund, ny panel och nytt plåttak. Södra delen av stugan, 1:14, ligger dold av växtlighet. Panelen och det gamla tegeltaket på denna del är mycket förfallna.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med symmetriska fönsterband
- Norra delens röda locklistpanel med vita knutar och omfattningar samt dess plåttak
- Vindsvåningens halvmånefönster på kortsidan
- Fönstren av trä med spröjsar och munblåst glas

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Tvillingstugan är ett exempel på en äldre tvillingstuga där varje stuga har varsin enskild ägare och därför är i ett ojämnt skick. Den södra delen bör restaureras om tvillingstugan ska komma till sin rätt.

218 Grönkulla

Lunnestorp Grönkulla 1, fastighet Lunnestorp 1:16

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Ensamliggande bostadshus i 1½ våning från 1905, liggande på en liten höjd intill vägen. Fasaden har locklistpanel målad i vitaktig kulör. Fodret och vindskivorna är gröna. Entrén markeras av en frontespis och en utskjutande glasad veranda. Huset har ett långt utkragande tak där taksparrarnas tass har en utsirad form. Ett takfönster har tillkommit.

Karaktärsdrag

- Husets volym
- Frontespisen ovanför den glasade verandan med dubbeldörr och småspröjsade fönster
- De spröjsade fönstren av trä
- Byggnadens utskjutande tak med synliga takbjälkar och tegelbeläggning
- Den ljusmålade locklistpanelen och de grönmålade omfattningarna och hörnen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på ett någorlunda påkostat hus på landsbygden från tidigt 1900-tal.

219 Södra Boarps gård

Boarps gård 1, 2, 3, fastighet Boarp 1:59

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Huvudbyggnaden och de båda sidobyggnaderna ligger inbäddade i en omgivande grönska. Huvudbyggnaden från 1848, är uppförd i två våningar med gulmålad locklistpanel och vita omfattningar. På fasadens framsida har övervåningens fasspontpanel placerats i ett kvadratisk mönster, samt ett sadeltak med takpannor. Sidobyggnaderna är från samma tidpunkt. Den norra sidobyggnaden är den forna drängstugan och den södra har varit spannmålmagasin. Båda sidobyggnaderna är under 1900-talet ombyggda till moderna bostäder. Huvudbyggnaden renoverades under 1990-talet och under en senare förändring byggdes övervåningen ut där balkongen tidigare varit.

Karaktärsdrag – Huvudbyggnaden

- Byggnadens volym med två våningar
- Runda locklistpanelen och den dekorativa fasspontpanelen på långsidornas övervåning
- Sadeltaket
- Den dekorativa gesimsen, fönster av trä och fönsteromfattningar
- Den dekorativa öppna verandan
- Gavlarnas lunettfönster och fönstrens spröjs
- Stensockeln

Karaktärsdrag – Flygelbyggnaderna

- Byggnadernas volym
- Timmerstomme
- Sadeltak
- Locklistpanel
- Fönstrens lägen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gårdsanläggningen är ett exempel på en gårdsanläggning från mitten av 1800-talet.

220 Ribbingsnäs säteri

Ribbingsnäs säteri 1, 2, fastighet Ribbingsnäs 2:7

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Gårdsanläggning med allékantad uppfart och anlagd trädgård i öppet odlingslandskap. Huvudbyggnad från omkring 1760 i två våningar med gulbeigemålad locklistpanel och stående panel samt rött, enkupigt taktegel. En mycket gammal källare under huset nås endast genom en lång, smal gång från entréaltanen. I övrigt finns ett före detta bryggerhus från omkring 1890 med rödfärgat, bart liggstimmer och rött taktegel. Ladugården från omkring 1900 är rödfärgad med eternittak. På en kulle invid sjön finns en kallmurad varvgrop, troligen från början av 1800-talet då det fanns gott om varg i trakterna.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med symmetrisk fasad
- Locklistpanelen samt sockeln
- Tvåluftsfönstren av trä med spröjsar
- Verandapartiet med snickarglädje
- Ekonomibygnadernas timmerfasader
- Den alléplanterade uppfarten
- Den underjordiska gången från altanen till källaren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Gården är ett välbevarat exempel på ett säteri med anor från 1700-talet.

221 Ribbingnäs kvarn

Ribbingnäs 2:5

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Enligt kvarnkommissionens syneprotokoll från 1697, fanns här en stor hjul- och tullkvarn för Barkeryds och Järnsnäs socknar, som Lennart Ribbing låtit upprätta. Kvarnen gav 6-8 tunnor tull årligen. Nuvarande kvarn är troligtvis byggd i början av 1800-talet, i liggtimmer och med en kvarndamm strax intill. Kvarnens utrustning finns fortfarande kvar, dock saknas vattenhjul och turbin. Fasaden har rödfärgad locklistpanel, småspröjsade fönster med bågformade överdelar och ett sadeltak i plåt. Den lilla påbyggnaden på taket sätter extra prägel på kvarnbyggnaden.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym och placering vid vattnet
- Byggnadens liggtimmerpanel och sadeltak med eternit, samt takets påbyggnad
- De småspröjsade fönstren som är valvformade upptill
- Den gamla kvarnutrustningen och kvarndammen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Kvarnen är ett exempel på en 1800-talskvarn som ligger på samma plats där en ännu äldre kvarn en gång legat.

222 Hulu missionshus

Hulu 6, fastighet Barkeryds-Hulu 1:6

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Byggnaden är uppförd av timmer i en våning. Den tidigare fasaden utgjordes av faluröd locklistpanel med vita omfattningar men är idag borttagen. Flertalet fönster är av tvåluftstyp. Byggnaden har ett sadeltak belagt med röda, trekupiga cementtakpannor. Missionshuset vilar på en sockel av betong. Den är ursprungligen från 1800-talet då den låg mitt i Hulu by. Under 1930-talet avvecklades frikyrkoverksamheten. Byggnaden flyttades då ut som undantagsstuga till sitt nuvarande läge. Missionshuset är ett av länets minsta. Det rymde 40-talet åhörare som satt trångt på pinnstolar i stora salen.

Karaktärsdrag

- Byggnadens småskaliga volym i en våning
- Timmerstrukturen
- Sadeltaket med röda trekupiga cementpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Missionshusets småskalighet gör det mycket intressant som en del av frikyrkoverksamheten på landsbygden.

223 Gårdsmiljö Kramsäng

Kramsäng 4, fastighet Kramsäng 1:10

Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

En gårdsanläggning i öppet odlingslandskap vid Hästsjöns västra strand. Bostadshuset uppfördes 1913 i den träbyggnadsstil som följde 1800-talets agrara revolution och industrialisering. En Näsbybyggnadsmästare, K J Gustafsson, ritade byggnaden. Den är typisk för sin tid med en glasveranda med geometriska spröjsverk, frontespisdekor i form av en amerikainspirerad rundbåge samt ett brant takfall. Inne i hallen finns målningar gjorda av E Håkansson 1914, som visar olika naturinspirerade motiv. Flera av rummen har välbevarade originaltapeter och kakelugnar. Vissa förändringar har gjorts, bland annat byttes taket till ett betongtegeltak under tidigt 2000-tal, och en vägg i köket har tagits ner. En ommålning skedde under tidigt 2010-tal. För närvarande används bottenplanet som bostad, medan övervåningen och vinden står tomma. Till gården hör också en drängstuga i mycket gott skick, en snickarbod, ett förfallet båthus, ett bykhus samt en ladugård. Dessa är rödmålade med plåt- eller tegeltak.

Karaktärsdrag

- Huvudbyggnadens volym med liggande och stående fasspontpanel målad i ljusgul kulör
- Sockeln av huggen natursten
- Snickerier med en rundad del över frontespisen
- Ursprungliga träfönster med spröjsning
- Interiörens tapeter och kakelugnar i original
- Väggmålningarna i hallen på nedervåningen
- Gårdens övriga byggnader i originalutförande

Kulturhistorisk bedömning samt värdebeskrivning

Kramsäng 1:10 visar upp en sammanhållen gårdsmiljö från det tidiga 1900-talet, och är typisk för både sin tid och sin plats. Mangårdsbyggnaden är ett välbevarat exempel på en påkostad bostad komplett med väggmålningar och kakelugnar.

225 Barkeryds hembygdsgård och lantbruksmuseum

Barkeryds hembygdsgård Erikstorp 1, 2, fastighet Erikstorp 1:2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Mangården.

Hembygdsgården har byggts upp kring gården Erikstorp vid Nytorp, cirka en kilometer nordväst om Barkeryds kyrka. Mangården var ursprungligen en enkelstuga som uppfördes på platsen 1840 och tillbyggdes till en parstuga 1880, verandan är ett senare tillägg. Den blev restaurerad och återställd i ursprungligt skick under 1970-talet. Huset är tidsenligt inrett och möblerat. Torparladugården från 1790 är också uppförd på platsen. Den ligger delvis nedgrävd i jorden med plats för ko, gris och kalv samt foderloft ovanpå. Vidare finns en enkelstuga, Sethastugan, ursprungligen (1870) från Husudden i Lilla Nätaren, därefter har den stått i Äng innan den flyttades till sin nuvarande plats. Den har tidigare bebotts av kuskarna vid Sund-Ängs glasbruk. En glassamling därifrån visas i en utställning.

Källerydsstugan (ca 1800), som flyttades till platsen 1980, har ett rum inrett som speceriaffär och ett annat med en utställning om emigrationen från Jönköpings län. Innan den flyttades till hembygdsgården var den ursprungligen en bostad för en lantbrukare i Källeryd. Lantbruksmuseet, uppfört 1974, innehåller jordbruksredskap, fordon, redskap för kreatursskötsel och skogsbruk, samt ett skolmuseum. Här finns depositioner från de flesta av Nässjös hembygdsföreningar. På området finns även ett avträde från 1800-talets mitt och en scen uppförd 1970/71.

Karaktärsdrag

- Hembygdsgårdens byggnadsbestånd och byggnadernas placering i förhållande till varandra
- Byggnadernas respektive volymer, fasadmateriäl, tak, fönsterplaceringar och eventuellt interiörer

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Hembygdsgården är en plats där lokalbefolkningen kan komma och umgås kring byggnader representativa för samhället i stort.

226 Verksbyggnad

Fastighet Gransäng 1:12, adress saknas

Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)

Verksbyggnad invid Gransängs kvarnställe, bredvid en bevarad och fortfarande öppen damm. Byggnaden är i två plan, rödmålad locklistpanel och vitmålade träfönster med spröjs.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym
- Rödmålad locklistpanel
- Vitmålade träfönster med spröjs
- Vita knutar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på bevarad verksbyggnad i större volym.

227 Parstuga i Svenstorp

Svenstorp 4, fastighet Svenstorp 1:10

Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap §17)

Parstuga från 1800-talets andra hälft, stengrund och faluröd locklistpanel. Tvåluftsönster i bottenvåningen och på övervåningen kombineras de med främre spröjsade lunettönster i trä. Även vindsvåningen har mindre lunettönster i byggnadens gavelpartier. Välbevarad veranda och småspröjsade pardörrar i grönt.

Karaktärsdrag

- Byggnadens ursprungliga volym, ej tillbyggnaden på baksidan
- Takpannor
- Rödmålad locklistpanel
- Tvåluftsönster i trä
- Vitmålade lunettönster med spröjs i trä
- Verandan med snickarglädje
- Främre pardörrarna med spröjsade öenster

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Den ursprungliga byggnadsvolymen visar en välbevarad parstuga från 1800-talet.